

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ОСНОВАМ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Гончаренко М. С. Іваненко Л. О.
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна,
Харків, Україна

У статті розкривається сутність дистанційного навчання, дається характеристика методики його проведення, розкривається можливість включення дистанційних технологій в освітній процес загальноосвітньої школи, визначаються чинники, необхідні для застосування дистанційного навчання в середніх навчальних закладах, розглядаються особливості викладання шкільного предмету «Основи здоров'я» за дистанційними технологіями.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, здоров'я населення, дистанційне навчання.

В статті розкривається суть дистанційного навчання, дається характеристика методики його проведення, розкривається можливість включення дистанційних технологій в освітній процес середньої школи, визначаються фактори необхідні для застосування дистанційного навчання в середніх навчальних закладах, розглядаються особливості викладання шкільного предмету «Основи здоров'я» за дистанційними технологіями.

Ключевые слова: здоровый образ жизни, здоровье населения, дистанционное обучение.

The essence of training on distance is describing, the characteristic of a technique of training on distance is given, the opportunity of inclusion technologies of training on distance in educational process of high school are observed in this article. The factors necessary for application of training on distance in high school are determined, the features of teaching «Bases of health» on technologies of training on distance are allocated.

Key words: health life, healthy population, distance teaching.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Протягом багатовікової історії людства, на різних етапах розвитку суспільства проблемам здоров'я завжди приділялася велика увага. Представники різних наук та фахів робили спроби проникнути в таємниці феномену здоров'я, визначити його сутність з тим, щоб навчитися вміло керувати ним, економно використовувати здоров'я протягом усього життя та знаходити засоби його збереження.

Здоров'я людей відноситься до числа як локальних, так і глобальних проблем, де спостерігається найбільше загострення суперечностей, що породжуються поточними і очікуваними в майбутньому ситуаціями, де диспропорційні стани досягли або можуть досягти в перспективі катастрофічних наслідків. [3: 116]

Важливим завданням реформування освіти в Україні є забезпечення умов формування особистості, яка дотримується здорового способу життя, оскільки здоров'я людини — основа її повноцінного розвитку та здатності до розв'язання соціальних та економічних проблем державотворення.

Здоров'я людини є однією з найважливіших функціональних характеристик і в значній мірі визначається найзагальнішими атрибутивними її рисами — від видових до індивідуальних.

Сьогодні стан популяційного здоров'я населення України можна вважати кризовим, про що свідчить істотне зменшення середньої тривалості життя населення за останні два десятиріччя. Причинами кризи стали такі чинники, як: радикальні зміни структури суспільства і незадовільне матеріальне становище значних прошарків населення, відсутність у значної частини населення навичок здорового способу життя тощо.

Реальний стан здоров'я населення України і критична демографічна ситуація вимагають невідкладних неординарних рішень, пошуку найбільш адекватних заходів, насамперед формування здорового способу життя через освіту.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Формування здорового способу життя через освіту виокремлено як один з пріоритетних напрямів розвитку державної політики. Одним зі шляхів оновлення її змісту й узгодження із

сучасними потребами є орієнтація навчальних програм на набуття ключових компетентностей та на створення ефективних механізмів їх запровадження.

Освіта в галузі здоров'я на основі певних знань є підходом, який передбачає використання різноманітних методик навчання і ставить за мету формування і розвиток спеціальних та життєвих навичок, необхідних для діяльності кожної людини.

Навчальний предмет «Основи здоров'я» введено до навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів з метою формування в підростаючого покоління мотивації здорового та безпечного способу життя. Головним завданням цього предмету є вплив педагогічними методами на свідомість і поведінку учнів шляхом набуття життєвих навичок, сприятливих для здоров'я, безпеки і розвитку [2:125].

Традиційній методиці навчання ми протиставили методику дистанційного навчання, бо учень у процесі проходження цієї програми повинен не вивчити щось, а навчитися чомусь, придбати особистий досвід. Пропоновані в процесі дистанційного навчання практичні завдання й змодельовані ситуації призначені саме для створення такого досвіду. Досвіду, нехай іноді й трохи віртуального, але від цього не менш ефективного.

На перший план у методиці дистанційного навчання виходить практичне завдання, а знання відіграють другорядну роль, будучи засобом виконання цього завдання й методом навчання. При проходженні дистанційної програми враховуються всі індивідуальні особливості й запити підростаючого покоління.

Дистанційне навчання розраховане на самопідготовку, тому кількість часу, що витрачається на вивчення матеріалу, обирає сам учень, що є дуже зручним в умовах постійної зайнятості. Навчальний план при дистанційному навчанні побудований таким чином, щоб учень не просто зазубрював отриману інформацію, а навчився застосовувати свої знання на практиці. Саме із цією метою педагоги дають завдання на виконання різних практичних робіт.

Проте аналіз спеціальностей, які можна одержати в межах дистанційного навчання, показує, що це переважно спеціальності гуманітарного циклу. У викладанні природничих дисциплін дистанційними методами можуть виникнути такі проблеми, з якими не зустрічаються під час викладання гуманітарних дисциплін. Основна проблема полягає у відмінності способів подання інформації, які переважають у системі природничої та гуманітарної освіти.

Відповідно до однієї з існуючих концепцій, інформація сприймається людиною, проходячи такі етапи: сенсорно-моторний, символічний, логічний і лінгвістичний. На першому етапі відбувається чуттєве сприйняття інформації, на другому — її перетворення в образи, на третьому — її осмислення, на четвертому — фіксування у свідомості через «слово-образ».

У викладанні гуманітарних дисциплін, як правило, навчальна інформація подається лише на лексичному рівні (з деякими елементами символічного етапу). Проблема дистанційної передачі такої інформації не є надто складним завданням. У викладанні ж природничих дисциплін завжди наявний сенсорно-моторний етап.

Включення дистанційних технологій в освітній процес школи має інші передумови, ніж у системі освіти дорослих. Як правило, учні освітньої установи сконцентровані в компактному районі проживання поблизу освітньої установи й географічна роз'єднаність і віддаленість перестає бути чинником, що впливає на ефективність освітнього процесу. У середніх навчальних закладах на необхідність застосування дистанційного навчання впливають інші фактори, а саме:

1. Освітні установи спеціального типу для дітей з обмеженими можливостями здоров'я.

Навіть при компактному проживанні таких дітей багато хто з них або не мають можливості, або мають дуже обмежену можливість відвідувати освітню установу. Навчання вдома робить їх відірваними від світу спілкування з однолітками й обмежує освітні

можливості особистим спілкуванням із учителем. Такі елементи дистанційних технологій, як спільне колективне навчання із застосуванням мережні технологій, телеконференцій істотно розширить коло спілкування й можливості учнів в одержанні більш повної освіти.

2. Організація дистанційного контролю знань учнів.

При організації дистанційного контролю знань учнів у рамках освітньої установи може бути сформована база знань і база тестових завдань, у результаті чого уніфікується й стандартизується процес перевірки знань, а також робить контроль знань масовим і постійним, на відміну від класичної системи, у якій контроль знань є вибіркоким і фрагментарним.

3. Організація додаткових курсів.

При організації додаткових курсів у вигляді дистанційних продуктів з'являється можливість широкого доступу учнів до даного виду навчання. Істотним «плюсом» подібної системи є те, що вона не замикається на рамки конкретної освітньої установи, а може служити результатом інтегральної взаємодії освітніх установ цілого регіону. У результаті подібної взаємодії поєднуються зусилля педагогів всіх освітніх установ і розширюється спектр пропонованих курсів.

4. Організація дистанційних уроків для дітей, які мали пропуски занять з причин хвороби.

Актуальна проблема пропуску занять школярів у результаті хвороби не має на сьогоднішній день системного рішення. Учень, що пропустив 1 або 2 тижні занять, випадає з освітнього процесу, і заповнити знання він може тільки через додаткові заняття з репетитором або через самостійне освоєння пропущеного матеріалу. Дистанційне навчання могло б відшкодувати цю прогалину в системі освіти.

5. Організація шкільних систем віртуального спілкування.

Система дистанційного навчання, впроваджена в рамках конкретної освітньої установи могла б розширити можливості для спілкування учнів між собою й стати основою для кооперації й спільної роботи та навчання, надаючи можливість обмінюватися думками не тільки з навчальних питань.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дистанційні учні, обираючи дистанційне навчання, бачать у ньому, як правило, не тільки спосіб одержання нової інформації з вилученого джерела, але й можливість навчатися тому, що виходить за рамки загальноосвітньої школи; навчатися по-новому, використовуючи телекомунікації, за особливою технологією; спілкуватися з однодумцями як з метою обміну досвідом, так і на вільні теми; і, що немаловажливо, бачать спосіб реалізувати себе, у діяльності освоїти нове, створити свій творчий, індивідуально значимий продукт. Методика дистанційного навчання основам здоров'я орієнтована на практичні знання, практичну діяльність й активність у збереженні й підтримці здоров'я й здорового способу життя. Оцінювання результатів роботи з даного предмету необхідно, але воно не повинне бути традиційним. Оскільки головний результат — це практичні навички, уміння приймати рішення, уникати невиправданого ризику, при необхідності надавати першу допомогу в складних екстремальних ситуаціях, пов'язаних з погрозою здоров'ю або життю. У випадку незадовільних відповідей або помилок у рішеннях учнів учитель повинен розглянути з ними основні помилки й повернутися до рішення іншого практичного завдання того ж напрямку. Крім придбання практичних навичок, найважливішим результатом вивчення предмету «Основи здоров'я» є зміна поглядів школярів на своє здоров'я, способи його збереження й збільшення. Стає можливим оцінювання цих змін, використовуючи різні варіанти тестування й анкетування, причому результати цих змін може відслідковувати сам учень, наприклад у «Щоденниках здоров'я». Отже, особливість викладання «Основ здоров'я» за дистанційними технологіями полягає в тому, що педагогічні дії мають бути спрямовані на набуття учнів: одержання конкретної інформації та базових знань, що дозволяють орієнтуватися в сутності життєвих ситуацій, поведінкових проблемах і адекватних способах дій; психологічних установок, що визначають вибір певних моделей

поведінки і готовність діяти згідно з ними в реальному житті; умінь та навичок, які дозволяють впевнено поводитися в різних ситуаціях, оскільки в щоденному житті різноманітні чинники ризику діють комплексно, впливаючи залежно від сили та умов їх реалізації; одержання задоволення від спілкування з іншими людьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойченко Т.Е. Основы здоровья: Учебн. для 7 кл. общеобразоват. Учебн. заведений: Пер. с укр./ Т.Е. Бойченко, И.П. Василяшко, Н.С. Коваль, В.В. Дывак. – К.: Генеза, 2007. – 168 с.
2. Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку/ Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції, квітень 2008 р.: У 4-х т. / За ред. М.С. Гончаренко: // X., 2008. – Т.4. – 416 с.
3. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. 3-є вид./ За ред. Є.П. Желібо. – К.: Карвела, 2004. – 328 с.
4. Моргун Н. Телекомунікаційні технології у навчальному процесі філіалу університету / Н. Моргун, В. Ткаченко // Проблеми освіти. – 2008. – Вип. 55. – С. 20 – 23.
5. Семенець В. Впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес/ В. Семенець, В. Каук, О. Аврунін // К.: Вища школа. – 2009. - № 5. – С. 40-57.
6. Шевченко Н. Інновації в освіті – виклик часу / Н.Шевченко // Проблеми освіти. – 2008. – Вип. 54 (Спецвип. 2). – С. 19 – 24.

©Гончаренко М.С., Іваненко Л.О, 2009

